

SLOVAN.

Štev. 35.

V Ljubljani, dne 21. avgusta.

1884.

Vsebina: Avgust Šenoa. — Aleksander Sergéjevič Púskin. — Slovenski jezik in naši dnevnik. — Bojanci. — Pogled po slovan-
skem svetu. — Razne novice. — Politični razgled. — Ilustracija: Petrovaradin.

Avgust Šenoa.

Spisal Josip Starč.

(Konec)

Šenoa je do zdaj najrodovitnejši hrvaški pisatelj, in dasi je čez petdeset osnov novim pripovedkam vzel s seboj v grob, spisal je vendar v svojem življenju toliko, da se lahko primerja plodovitim pisateljem velikih narodov. Mnogo njegovih romanov je preloženih na slovenski, češki, poljski, nemški, francoski, talijanski in celo na madžarski jezik, in isti Nemci, ki Slovanom ne dajo ničesar veljati, priznali so prelepe njegove darove. Karkoli je spisal, vse je umetno dovršeno ter nadahnjeno s kako plemenito idejo in polno domoljubnega naudušenja. Njegove pesmi so lirске in epske, toda v prvih se nikdar ni tako visoko povzdignil, kakor v svojih baladah, katere so pravi biseri hrvaške književnosti. Svojim pripovedkam je Šenoa jemal snovi iz hrvaške preteklosti in iz sedanjega družinskega življenja. Danes je sicer dosti veljavnih mož, ki historičnemu romanu ne priznavajo nobedne vrednosti. Mogoče, da ga Nemcem, Francozom in drugim večjim narodom ni treba, kajti njihova zgodovina je že davno do dobrega obdelana in niso brez velikih in malih, učenih in popularnih knjig, iz katerih se vsak človek, bodisi omikan ali priprost, lahko seznanil z zgodbami svojega naroda. Ali drugače je pri nas. Mi še nimamo na izbiri takih knjig, a ko bi jih imeli, nimamo ljudi, da bi radi segali po učenih knjigah, katerim je pri nas sploh lažje najti pisateljev, nego bralcev. Zatorej so pri nas historični romani še opravičeni in jako koristni, kajti oni budé v narodu domoljubje in željo po zgodovinskih knjigah, katerim tako rekoč pot delajo. Prepričani smo, da na Hrvaškem ne bi Smičiklasove hrvaške zgodovine sprejeli s tolikim veseljem, da ni Šenoa s svojimi historičnimi pripovedkami oživil imenitnih dogodbe hrvaške preteklosti. Na tem stališču bodemo še le prav cenili Šenoine historične romane, ki pa tudi sicer prav nič ne zaostajajo za podobnimi proizvodi družih narodov. Predno je spisal kako pripovedko, pripravljal se je dolgo in vestno, pregledal je vse arkive, prebral vse listine, ki se tičejo one dobe; obhodil je vse kraje, kjer se je godila osnovana pripovedka ter si o njih narisal zemljepisne črteže. Nobenega kraja ni opisal, da si ga ni prej sam dobro ogledal.

Zatorej ni čuda, če se njegovi romani iz družinskega življenja mnogo lepše beró, kajti tu on ni videl le kraje svoje pripovedke, ampak je videl sam vse osebe, z njimi se pogovarjal, veselil in bil pričujoč vsem dejanjem, ki jih opisuje. — Več o literarnem delovanju Avgusta Šenoe smo povedali v „V. pismu iz Zagreba“ v „Ljubljanskem Zvonu“ l. 1882., II. zvezku. Tudi opozarjamo čestitega bralca na knjige „Hrvatske Matice“, ki je začela izdajati vsa Šenoina dela. Lansko leto so prišle na svetlo njegove „Izabrane pjesme“ v prelepi zvonanji obliki, katerim je profesor filozofije dr. Marković za uvod kritično ocenil Šenoina dela ter razjasnil pesniško njegovo življenje. Knjiga šteje XXIV + 327 strani in vendar je v nji komaj polovica Šenoinih pesem natisnenih. Gospod Marković je za prvo knjigo izbral samo najlepše pesmi ter jih razdelil v „ljubavne, rodoljubne in povjestice“. Letos je tiskan prvi zvezek „Sbranih pripoviestí“, v katerem „Hrvatska Matica“ svojim udom podaje starejše Šenoine pripovedke: „Turopoljski top“, „Bliedi mjesec“, „Prima donna“, „Dotriputa Bog pomaže“, „Dusi narodne straže“, „Prijan Lovro“, „Liepa Anka“ in „Vječni žid“. Drugo in pribodnja leta se bode to izdavanje nadaljevalo in vsak matičin ud dobi za tri goldinarje razen šestero družih lepih knjig tudi še po jeden zvezek Šenoinih del.

Predno končamo te vrstice, moramo še povedati, da je Šenoa bil tudi odbornik „Hrvatske Matice“ in član ravnajočega odbora hrvaškega gledališča. Že v Pragi in na Dunaji se je pečal z gledališčem, in kar se je tu naučil, obrnil je potem v prid razvoju hrvaškega gledališča v Zagrebu, za katero si je on z ostrimi svojimi kritikami pridobil velikih zaslug. In, žal Bog! ne da se tajiti, da pri hrvaškem gledališču marsikaj ni več tako, kakor bi moralo biti in kakor je bilo, dokler je nad njim bdil kritični duh pokojnega Šenoe. Pa nadejamo se, da se bodo tudi na tem polju opomogle kali, ki jih je Šenoa zasadil, vsaj se tudi pripovedna literatura lepo razcveta po uzorih, ki jih je on zapustil svojim potomcem.

Aleksander Sergêjevič Púškin.

Spisal dr. Fran Celestin.

(Dalje.)

a) Puškinova lirika.

Anakreontskih pesmic ima Puškin mnogo: predmet je vzet z večine iz njegovega življenja, kakor so tudi one pesmi v oski zvezi pesnikovega življenja, katere se tičejo pesništva kot umetnosti. Okoli l. 1830., ko Puškin mnogo popotuje, živi sicer šumno ali ni zadovoljen ni s seboj ni z ljudmi. Stari prijatelji niso več isti, ki so bili prej, zato tudi njih ne išče posebno rad. V samoti čuti, da mora biti v življenju jako previden v vsem, kar se tiče javnega življenja. A občinstvo bi ravno rado, da mu se pesnik oglasi o javnih vprašanjih, tičočih se društvenega življenja in napredka. Tega zahteva glasno tudi kritika, ali pesnik se ne meni za njo, zahteva za se polne svobode v duhu tedanje nemške kritike, zahtevajoče v svoji abstraktni idejalizaciji polne svobode za umetnost, kateri je potem vse jedno, če nam riše staroegiptovske kralje ali pa sedanje naše veselje in gorje. Ta smer vidimo na pr. v naslednjih vrsticah pesmi „Čern“ (prosti narod)

Ne za življenja mučenje,
Ne za koristi, ne za boj,
Rojeni smo za navdušenje,
Molitev sladka glas je moj.

V istem duhu so napisane na pr. še: Poétu, Echo, Prorók, Poét, Pámjatnik. V „Jeki“ na pr. opisuje pesnik, kako se ona glasi na vse, le nji ne odgovarja nikdo: tako je tudi pesniku. Take misli vidimo tudi v „Razgovoru knjigarju s pesnikom“: bile so v obče navadne tedanjim lirikom. Seveda je bilo tu večkrat mnogo smešnega pri marsikaterih teh prorokih. Zato je slabe pesnike kritika nemilosrdno šibala, občinstvo pa se jim — smejala. Oni so se pa tolažili, da jih neumni ljudje ne umé in da je njim lastni sod — dosti.

S tem pa nikakor ne bi hoteli kratiti pravice prave „čiste poezije“. Ona ima velik, resen pomen v tem, da si jemlje predmete v naravi ali v duhovnem svetu in sicer vse, kar je v širjem pomenu lepo. Težnja za tem lepim pa bode ostala večna in ž njo tudi čisto pesništvo, katerega tudi realizem ne bi preganjal, ko se ne bi le prerado šopirilo kot čisto pesništvo, kjer ni misli ni lepote, ampak pusta, doneča fraza, zabeljena z neznosno pesnikovo ošabnostjo in samodopadljivostjo.

Puškin je ostal čist umetnik do svoje smrti in ustvaril mnogo zares lepega, četudi vidimo časi neko preveč zunanje razumevanje lepote, v kateri se je bil tako izuril, da je bil pripravljen, kakor sam pravi, izraziti umetniški vsako misel. Vrstniki pa te čiste umetnosti niso ravno jako cenili in še le kritika 40. in 50. let (posebno Bělínskaga) je pokazala veliko ceno tega pesništva, katero tudi sedaj taje le krajni realisti, katerim pa moramo pritrčiti v tem, da društvenega pomena Puškin nima veliko, da je bil preveč gluh za sodobnost in njene naloge. Zato so soglasni vsi, da je Puškin utemeljil tako imenovano umetniškonarodno (rusko)

šolo. Polne domoljubnega naudušenja pa so: Vaspominánije v Cárskom Selé (1815), Borodínskaja godóvščina (obletnica), Klevetníkám (obrekovalcem) Rossíi. V zadnji pesmi ponosno vprašuje, zakaj se tako grozé Rusiji njeni neprijatelji! Je li jim ne da mirú doma či prepír med Poljaki in Rusi? Kdo bode zmagal v neravnem boji: Občutljivi Leh (Poljak) ali verni Rus?

Zlijo li se slovanski potoki u rusko morje?
Ali se ono posuši, se vpraša.
Pustíte nas . . .

Sovrážite vi nas.

Pa zakaj to sovraštvó? Zato li, da se Rusija ni pokorila Napoleonu, pred katerim so se tresli vsi, ter je s svojo krvjo kupila Evropi mir, svobodo in čast? Vi ste strašni samo v besedah:

Pošljíte sem le, vi govorniki
Srdíte svoje nam sinove!
Ravnine ruske jim dadó prostora
Med dobro znane jim grobove.

Polna domorodnega ognja je tudi pesem „Napoleón“. Prišel je mogočnik do Moskve in tam vidi brezno pred seboj:

Beži Evrope roj gromad;
Iz okrvavljenih snégov
Glasí se glasno vragov pad,
In ž njimi taje sled njegóv.

Ali ne smemo ga grditi, bil je nesrečen; ne, on je dobronik:

O hvala! . . Ruskega naroda
Poklic veliki je izustil:
Naj večna svetu bo svoboda!
Izgnanec je izrek zapustil.

Pesnik misli, kako je Napoleon s spoštovanjem govoril o prihodnosti Rusije.

Napisal je mnogo satir in epigramov, iz katerih so mnogi še sedaj tiskani samo med „prepovedanimi“ njegovimi pesmimi zunaj Rusije. Prepovedane so pa, ker so ali preveč — polzke, namenjene oskemu krogu prijateljev, ali pa sploh govore preveč odkrito o raznih, večkrat velikih osebah: vse to pa brez globokosti mari le v površni, leški šali.

Na zadnje moramo omeniti, da se Puškin že rano toži na praznoto srca na pr. v pesmi: Ja perežil svoi želánja (1821), kjer se toži, da je preživel svoje želje in žalosten, osamljen čaka smrti, kakor v zimi trepeče na drevesu list, ki je osamljen ostal na veji. Leta 1823. muči pesnika „življenja voz“ — četudi samo časi. Od l. 1827. pa vidimo neko posebno obupavanje, lastno samo Puškinu: pesnik je truden, življenje prazno in brez namena, ob jednom bridko žaluje po preteklosti. Javlja se misel o smrti in 1828. l. poje:

Svrhe nimam pred seboj,
Pusto srce, prazen um!
Muči me okolo roj:
Vedno le življenja šum.

Slovesni jezik in naši dnevniki.

Mej nami Slovenci je močno ukoreninjeno menenje, da se preveč ukvarjamo s slovnico in da pri tem zanemarjamo druge stroke človeškega znanja. Že l. 1858. so očitale „Novice“, da „le gramatiko godelimo in germanizme grajamo“ in še letos nas je slovensk leposloven list nazval „philologica gens“, in sicer zategadelj, ker je zadnji letopis slov. Matice prinesel nekoliko več jezikoslovnega blaga, ki pa z večine spada prav za prav v zgodovino naše književnosti. Kdor bi temu verjel in stvari same ne poznal, utegnil bi res misliti, da so naši pisatelji sami Miklošiči, Levstiki in Kreki, in da ga ni tako hitro toli majhnega naroda, ki bi v kratkem času bil toliko obrusil in ugladil svoj književni jezik, kakor ravno narod slovenski. A žal, da temu ni tako! Človek, ki neče niti slepiti drugih, niti se ne dá družim slepiti, in je poleg tega tudi dovolj istinit, bode priznal — če tudi s teškim srcem —, da se ima ta stvar prav narobe. Žalostna resnica je, da ga menda nikder ni naroda, kateremu bi lepota in čistota svojega jezika bila tako malo na srci, kakor slovenskemu, in da nikder pisatelji s tako pišivim znanjem in s toli majhnim spoštovanjem do jezika ne hodijo na svoje delo, kakor pri nas.

Ta sodba se bode mnogemu zdela prehuda, preostra, a vender je resnična. Le pogledjmo naše časopisje! Naši dnevniki, od najstarejšega do najmlajšega, pišejo jezik, da je groza. Niti sklanjati ne znajo — a pišejo vender. V naših dnevnikih bereš vedno: dva pisma, dva teleta, dva vprašanja, z drvmi, pet vedrov in celo našemu leposlovnemu listu uide časi po nekaj: kopitov. V slovenskem dnevniku sem bral, da je neka knjižica pripravno darilo: pridnim decom, namesto pravičnega: pridni deci ali: pridnim otrokom. V istem dnevniku je bilo tudi brati, da je neki poslanec bil voljen: z dvema glasovi večine.

Pred nekoliko dnevi smo pa brali, da je bil „na Mirjah“ okraden nekdo, ki je ondu zaspal. Še tega nam je manjkalo, da nam bode domače časopisje kvarilo krajevna imena. Iz narodovih ust še živ krst ni slišal drugače nego: na Mirji.

Zdaj naj pa kdo reče, da znajo naši pisatelji sklanjati. A pišejo vender! Pa kaj! Saj ne znajo sklanjati niti taki, ki so slovnice pisali in bi radi druge sklanjati učili.

Tudi s pridevniki se dela neusmiljeno. Mnogo pisatelj je zdaj ne vé, kdaj je pisati določno, kdaj li nedoločno obliko. Pogostoma nahajamo v časnikih, pa tudi v knjigah: nek, vsaki, bil je čmerni dan, domači kruh in celo Kočvarjevi duh, namesto: neki, vsak, čmeren, domač, Kočvarjev. Bral sem tudi: ajdovšinski (od Ajdovščine) namesto „ajdovski“, ki je jedina pravotna oblika, ker narod tako govori. Takisto se povsod šopiri: ustmeni, a, o namesto pravotnega: ustni, a, o. Pa naši pisatelji menijo, če je prav: pismeno, zakaj bi ne bilo tudi: ustmeno, ne pomislivši, da v: pismen ima m že od doma pravico, dočim je v: ustmen nima od nikoder. Smešno je tudi, kako nekdo, videvši, da drugi pišejo: probít, prodít, proklét, tudi ni hotel zaostajati za svojim časom in je mirne duše zapisal: prosvetli (gospod).

Največjo preglavico dela pa našim slutvopisateljem še vedno naš glagol. Ne vedó, kdaj je pisati nedovršnike, kdaj dovršnike. V naših dnevnikih vsak čas lahko bereš, da se kdo komu „zahvali“ ali da kaj „naznani“. Človek bi ga rad vprašal: Kdaj neki? Ni dolgo temu, kar je pisal naš dnevnik: v drugem delu „javi“ ravnateljstvo šolske vesti. Kdaj jih javi? Morebiti k letu? Takisto napačno je: danes pridem iz Loke, namesto: sem prišel, kajti: pridem znači bodočnost. Da mnogo njih, ki pišejo knjige in časopise, ne znajo delati deležnikov, neovržna je resnica. Neki časopis je pred leti dosledno pisal: bilši namesto: bivši. Ne vem, če je že osem dni, kar je v slov. dnevniku „zadremajočemu“ vozniku pal sod žganja raz voz. A res! To besedico „raz“ tišči isti dnevnik v novejšem času vsikamor, kjer je je treba in ne treba, na pr.: krenil je „raz pravi pot“, zakaj ne: s pravega pota, kakor govori narod.

Takisto še zmerom mnogi ne ločijo glagolov II. vrste od onih IV. vrste, ki imajo n v deblu. Zatorej si mislijo: če je prav pisano: natisnen, zvrnen, vzdignen, zakaj se ne bi tudi pisalo: odstranen, namenjen, napolnen?

Nekateri naši časnikarji pišejo prav radi besede, ki so slovenskemu narodu nerazumne, katerih pa niti sami pisatelji prav ne umejo. Med te besede spada tudi: kap, umrl je: „za kapom“. Priprost Slovenec ne vé, kaka bolezen je to, misli na strešni káp in nikoli se ne bode domislil, da je to: mrtvoúđ. Hrvat to bolezen res imenuje: kápja ali: káp, ki je pa tudi ženskega spola. Zatorej govori: „umro je od kaplje“, „pao je od kapi“, „pala mu je kap“ itd. Odtod se vidi, kakšna neumnost je ta: za kapom. Istemu dnevniku je tudi priljubljena beseda: sukob, katere pa tudi ni razumel, sicer bi jej bil dal vsaj slovensko lice: sokob. Takisto nerazumni in povsem nepotrebni sta tudi Slovincu neznan besedi: krimčarenje (tihotapstvo) in: učinkovati, od katerih je izlasti zadnja necemu dnevniku k srcu prirasla, a meni od nje slabo prihaja. Isti dnevnik tudi ne vé, kaj znači beseda: odmor, ako piše: „po dolgem odmoru je ves polk spet skupaj“, in zopet na drugem mestu: „za tem (uradnikom) je dolg odmor, potem stoprav pride narod v ozir.“ Ali je polk v tem času, kar ga ni bilo v Lj., počival? Odmor znači namreč: počinek (Ruhepause).

Kaj pa skladnja? Ta je grozna, z večine nemška, časi pa tudi laška. Politični pregledi so navadno zgol slabi prevodi iz nemških novin, katerih pa prevoditelj često niti razumel ni. Ko bi kdo naš napredek hotel soditi po našem časopisju, izlasti po naših dnevnikih, bilo bi mu zabeležiti velikansk nazadek. Kdo je še pred leti kedaj bral tem podobne, po laškem obrnene stavke: Ko bi hotel, da se ga pozná; povsod se ga vidi; če bi se sekalo drevesa; katere šolske knjige naj bi se rabilo; samo da se vožnja tam neha, kjer se jo je nastopilo; za vse se bode ostajalo pri pravilu, da se sotrudnike pozove prav iz tiste kronovine in da se v deželah z mešovitim (!) narodom pisatelje jemlje iz vsake narodnosti.

Ako mogoče še grše in duhu slov. jezika do konca soprni so tudi ti in takim podobni, na nemško kopito nabiti stavki: „Kakor se je videlo *iz od* županstva po mestu nabitih razglasov. Pri nas *v z* železnimi progami omreženej Dolenjskej. Pisani detli držali so se *za z* mahom poraščeno skorjo.“

Kaj pa porečete k stavku: Goriški Slovenci izvolili so vse svoje kandidate poslancem. Izborno! Kaj ne?

V naših časopisih beremo še vedno stare germanizme: *obdati* (umgeben), *obhajati* (festl. begehen), *znajti se* (sich befinden), *obnašati se* (sich betragen), *zamore* (vermag), *podati se* (sich begeben), *obstati* (gestehen, bestehen) doprinesiti (vollbringen), kakor tudi: postal je bled, postal je miren, javaljne, brez da bi itd., itd. Vidite, tak jezik pišejo dandenes časopisi „philologicae gentis“. Tak je naš napredek, da niti pravopisa ne znamo več ter pišemo: reščeta namesto: rešeta.

Posebno žalostno pa je, da gospodje, ki bi našega kmeta radi učili kmetovati, navadno pišejo najslabeje. Meni samemu se je večkrat primerilo, da sem moral kak stavek po dvakrat in po trikrat brati, predno se mi je posvetilo, a časi še nisem vedel, da li sem pogodil pravo.

Nesrečno skovana beseda „vinoreja“, ki je že 1858. leta od veččaka obsojena. bila, straši še vedno po gospodarskih listih in še letos je namerjal v Mariboru izhajati list z imenom: „Umni vinorejec“, pa ni mogel s čim. Grdo spako: goveda, e, ž. sp. nahajaš po gostem v tacih spisih.

Najbolj smešno je pa to, da se tak ničevdec časi celo oholo napihne in hoče učiti druge. V našem pobožnem dnevniku se je nekdo razkoračil pred slovenskimi gledališkimi igralci ter jim očita, da krivo naglašajo slovenske besede. Ta učenjak uči, da je treba izrekati: *pi-sáti*, *skakáti*, *čútíti* itd., a za Boga ne: *písati*, *skákati*, *čútiti*, „ker to nikakor ni slovenski“. Ta pismouk je gotovo stoprav predvčeranjem prestopil mejnike gorenjske vasi, ali pa je ušesa doma pozabil, a vender misli, da mu svoje modrosti ne veljá staviti pod polovnik.

O vélnica! Kje si? Z besedo in na pismo si nam bila obljubljená, a zdaj te neče in neče biti. Ali te nam bode čakati kakor Židovom Mesije? Ako boš še dolgo odlašala, nasuli nam bodo „pisatelji“ na gumno toliko plev, da klenega zrna ne bode iz njih videti.

— nec.

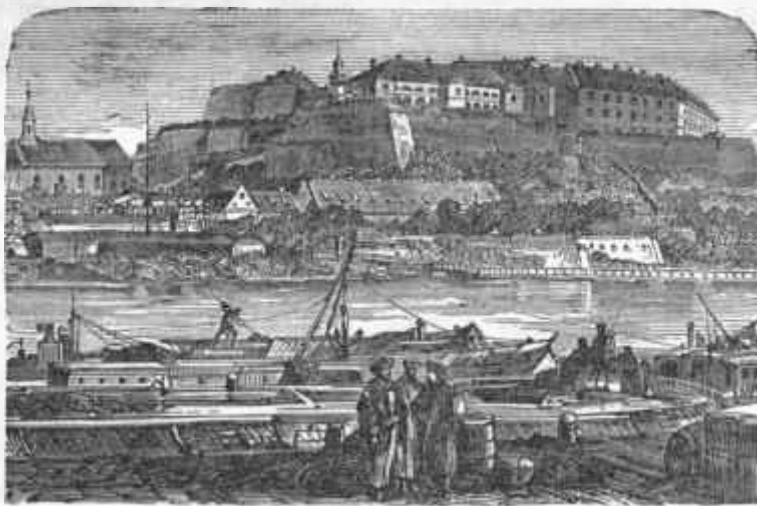
Bojanci.

Nekaj let je že preteklo, odkar sem dobil ukaz, da sem premeščen v Črnomelj. Neprijetno mi je bilo to premeščenje, ker sem znal, kako slaba občila ima ta kraj z jedrom naše domovine, kakor tudi z večjimi kraji Hrvaškega; a v drugem oziru sem se tudi radoval, da pridem za čas v neznani mi, južni del naše domovine, katerega prebivalci so brez dvojbe najbolj med Slovenci ohranili slovanske običaje in nošnjo ter

prekrasen nepokvarjen jezik. Mikalo me je tudi, da spoznam prosto ljudstvo naših mejašev bratov Hrvatov. Še ko sem bil na gimnaziji, bavil sem se s sosedno bratsko književnostjo; Vukove narodne pesmi so omrežile v moji domišljiji ves bratovski južni svet z nekakim bajnim čarom in moja želja je bila, da si skoro ogledam ta svet. Pozneje sem se seznanil na dunajskem vseučilišči z mnogimi tovariši Srbi in Hrvati, videl sem v obče njih nardarjenost, a vender bi bil rad prišel v njih dežele, da bi na svoje oči opazoval življenje priprostega naroda.

To se je sedaj vsaj nekoliko izpolnilo.

Toda bodi si rad ali nerad, vprašali me niso, bilo mi je iti preko Gorjancev. Pomladnje solnce se je upiralo na

Petrovaradin. (Str. 281.)

temena visokih vrhov, ko sem korakal za počasno pomikajočim se poštnim vozom ter se zdaj pa zdaj ozrl po novomeški okolici, proti Trški gori, kjer sem z dobrimi prijatelji užil toliko veselih ur. Vrance so prevalili skoro čez strmi vrh in kmalu smo napajali pri prvih onstranskih hišah „Na Luži“. Streljaj od gostilne je kal, boljše luža, in poleg mu navaden vodnjak. Od ondi je bilo čuti neko momlja-joče, žalobno petje, ko

da pozno v večer golob golči, razodevajoč svojo ljubezen tovarišici. Pogledam in vidim, da iz bližnje vasi na griči hodijo ženske po vodo oblečene, kakor nam jih opisujejo potopisci po Srbiji ali kakor se vidijo naslikane Hrvatice in Srbkinje. „Crvenkape“ so jim dičile visoko čelo, znamenje, da še niso omožene, da so še devojke. Prijazen krčmar mi je pravil, da se tu pričenejo „Vlahi“, ki so po vaseh namešani do Metlike, da pa so ti iste vere, kakor mi, da so pod oblastjo papeževo, samo da imajo oženjene pope, ki služijo mašo v domačem jeziku. Blizo Vinice pa, pripoveduje mi dalje, je še na Kranjskem vas Bojanci; tam so še pravi staroverci, ki več dajo na post, nego mi in naši Vlahi.

Zgovoren mož bi mi bil gotovo povedal še marsikaj, a voz me je že čakal, da me popelje v Črnomelj. Pot je tu s prva dokaj jednoličen, kraški svet, mnogo apnenika, sem in tija kaka dobro obdelana ograda in tu in tam v drevju mala vasica. Toda kamenje se pozgublja, Gorjanci se kaže položnejši in tam v kotu na desno se kaže vinorodni Semič. Še malo uro po ravni cesti in prišli smo v mesto Črnomelj. Mesto samo ob sebi, s svojimi belimi, a lesenimi hišami sosebno ondaj ni napravljalo preprijetnega utisa; a kedor je dva dni preživel v njem, ločil se je težko od vesele družbe. Tako je bilo tudi meni; skoro nisem pogrešal ni železnice ni gledišča. Moji tovarši so napravljali v čitalnici veselice, ki so se jih udeleževali tudi od one strani Gorjancev, pele so se operete in igrale dobre igre. Nu tedaj v onem kraji med narodnjaki tudi ni bilo najmanjše nejednosti; ni še bilo one pomirljive stranke po Slovenskem, ki misleč, da je, po navodu nje voditelj, najmanj za 50 % boljša, kot „radikalci“, skrbno išče neupogljivih poštenjakov.

Bilo je torej maja meseca neke sobote večer, ko nas pokliče blagi mi, prerano umrši Božidar v Bojance. Jurjevo imajo! Hajd! vskliknoli so vsi navzočni in drugo jutro za rana nas je bilo že šestero na potu, štiri gospodje in dve dami. Mahnoli smo peš preko pašnikov in v dveh urah smo bili na mestu.

Vas Bojanci leži na niskem gričku; deli se v Dolenje in Gorenje, prvi štejejo nekaj čez 10 hiš, drugi okoli 40. V sredini med obema deloma se dviga mala cerkva s križem vrhu zvonika. Krog vasi je polje, dokaj dobro delano, a kakor je videti, ne jako rodovitno, vse je bolj kraški svet in samo poljedelstvo bi težko preživelo prebivalce,

Vabilo je ravno k maši; krenili smo torej proti cerkvi, kjer nas je radostno sprejel čestitljiv pop. Veselilo ga je, da pridemo pogledat „njegov srbski, pravoslavni narod“ kot posebnost Kranjskega. Hvalil je ljudstvo, da mu je ljubše, nego njegovi hrvaški Marindolci, češ, da je poštenejše in ljubše, kot drugi pravoslavni proti hrvaškemu Primorju, ker je bolj ohranilo stare običaje in šege. Pravil je mož še marsikaj o dogodkih v svojem poklici ter o skušnjah, ki si jih je nabral v življenji; iz vsega je bilo razvidno, da je mož mnogo bolj omikan, nego večina njegovih sodrugov ter da njegov obzor ni obmejen samo po okrožji njegove župnije. Toda narod je dohajal k cerkvi; pop nam je še pokazal nekaj malih ikonov (svetih podob) in nekoliko svečnikov, kar so do-

bili od ruskega poslanstva na Dunaji — družega nam revež itak ni mogel pokazati — potem se je začasno poslovil, da se pripravi k svetemu opravilu.

Ljudstvo se je shajalo z vseh strani; možje so nas pozdravljali spoštljivo, žene so nas zvedavo pogledavale, dekleta pa so nas komaj upale pogledati izpod čela in lagotno so smukale mimo nas. Možje so z večine jako krepki, nekateri tudi prav visoki, tako da se ti pri nekaterem vidi, kakor da imaš Črnogorca pred seboj. Obleko so si ukrojili vendar že po svojih sosedih Hrvatih in Belokranjih. Brgeše (bele platnene hlače) in košulja (srajca) čez so čisto belokranjske, samo da je zadnja okrog vrata in po prsih navadno lepo opletena z živobojnim sukancem. Bojanske kakor sploh naše južne sestre so znale že kedaj prej vse one „tehnike“, ki se zdaj izdajejo za staronemške, holandske itd. Moški kakor tudi ženske nose z večine še opanke, izpod katerih se kaže živobojni rob volnenih čarap (nogovic). Zadnje so glavni pridelek Bojank; na vseh semnjih Bele Krajine se vidijo oprtane s torbačkom, v katerih so le čarape in težje vaticače (pantofel), nekatere prepletene z zlatimi ali srebrnimi nitmi, druge priproste, kar bele ali črne. Bojanka plete neprenehoma na potu, v uradni, kjerkoli jej časa preostaja. Toda opazovali smo Bojance in ne Bojanke. Kar Bojance še loči od sosedov, to so njih lepo vezene torbe. Belokranjec ima sicer vsak torbo, a navadno le okrašeno z rdečo volno, prišito ob zvonanji strani; Bojancem pa napravijo njih ženske ukusno pretkane torbe, z arabeskami, s katerimi bi se ponašala marsikatera učiteljica ročnih del, sploh dela, ki bi dičila najkrasnejši divan. Na dunajski svetovni razstavi sem videl nekaj takih torb; občudovali so jih splošno.

Tako se nose v obče še moški, a kedor pride z Nemškega domov, nosi se dalj časa še „civil“ in teške srebrne verige mu drže uro, da mu ne uide.

Belokranjci hodijo sploh mnogo na tuje, ne, ker bi jim tolika sila bila — doma bi se tudi lahko preživili — nego bolj iz navade. Na Saksonsko, Bavarsko krošnjarit iti, to jim ni nič; zadnji čas se jih seli neki mnogo v Ameriko. Tako tudi Bojanci hodijo največ po Württembergu, in da tudi ne zna pisati nijeden, — šole še sedaj nimajo, — prinese marsikateri čez leto in dan 400 do 500 goldinarjev domov. Nu to ni vsak; marsikdo prinese s seboj prazne žepe pa dosti slabih navad, toda o tem drugikrat, pogledimo si rajši Bojanke!

(Konec prihodnjič.)

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Čestitim gospodom udeležencem gledališkega vlaka v zlato Prago.

Zvedevši, da bode češko gledališče v Prago zaradi nujnih poprav zaprto do srede prihodnjega meseca, prosili smo upravništvo češkega gledališča, naj bi vendar one dni, katere smo določili našemu obisku v Pragi, gledališče ne bilo zaprto. Ker se naši želji ni moglo ustreči, sklenili smo, odložiti vožnjo do prihodnjega leta. — Z istinskim veseljem, ki ga je imelo občinstvo do domoljubnega našega podjetja, konstatujemo, da se je oglasilo zadostno število udeležencev in se jih še oglašja, in iskreno

obžalujemo, da svoje domoljubne nakane nismo mogli izvesti. Ob jednom naznanjamo, da poslani nam denar č. g. udeležencem z današnjim dnevom vračamo. Bog daj, ker so vse naše priprave gotove, da bi se naše potovanje v zlato mater Prago prihodnje leto, ko bodemo to potovanje mogli morebiti še spojiti s tisočletnico slovanskih apostolov, sv. bratov Cirila in Metoda, izvršilo še veličastnejše.

V Ljubljani, dne 18. avgusta 1884.

Ivan Murnik,
predsednik.

V imenu odbora: Anton Trstenjak,
tajnik.

(*Gospoda Adolfa Obresa*) priporoča za kandidata k dopolnilni volitvi na Notranjskem „izvrševalni odbor kluba narodnih poslancev kranjskega deželne zbor.“ — Čudom se čudimo, da je izvrševalni odbor pozornost svojo obrnil le na Notranjsko, kjer tako ni bilo nevarnosti, da bi bil izvoljen kak nemškutar; da pa za kočevsko volitev, kjer bi ne bilo nemogoče, prodreti z narodnjakom, ničesar ne vé. Vsekakor je to dokaz, da ima v tem čudnem odboru glavno besedo oni gospod, ki zmatra za prvo svojo nalogo, delati razpor med narodnjaki in pripravljati pot novi „kranjski stranki“, v katere senci se bode še dobro godilo nemškutarstvu. Zato pa pričakujemo, da bodo zavvedni notranjski volilci dokazali „izvrševalnemu odboru“ s svojim glasovanjem, da bi bil pametneje storil, ko bi si bil še to priporočilo prihranil.

(*Gospod Adolf Obresa*) je sedaj „Slovenca“ in čestiti duhovščini notranjski najuzornejši katoličan ter zato strastno agituje za njegovo volitev proti dr. V. Zarniku. — Kaj pa, ko bi vprašali prečastitega sedanjega dekana kamniškega, zakaj se je svoje dni protivil krstiti neko dete, kateremu je bil boter isti gospod Adolf Obresa?

(*Dr. Josipu Vošnjaku*,) nad katerim je vladni slovenski časnikarski oproda zavihtil preteklo soboto svoj tomahavk ter mu zagrozil, da ga v kratkem do dobrega pobije, izrekli so dne 17. t. m. v Postojini zbrani volilci jednoglasno svoje zaupanje. Predsednik volilnega shoda dr. Šterbenec mu je to naznanil brzobjavno.

(*Izid volitev v deželni zbor štajarski*.) Dne 19. t. m. so volile občine. Izvoljeni so bili vsi naši kandidatje in sicer so dobili glasov: dr. Radaj 143, baron Goedel 142 (nasprotna kandidata pa Schmiederer 98, a Candolini 95), Božidar Raič 125, (nemčur Šosterič le 23), Mih. Vošnjak in dr. Dominkuš po 248, Jerman 93 (nasprotnik Žnideršič le 22), J. Kukovec 111 (jednoglasno; od 114 volilcev jih je prišlo volit 111) in dr. Šuc 59 (nasprotni kandidat Gasteiger pa 33). Danes pa volijo trgi in mesta. — Slava tedaj našim volilcem!

(*Volilnega shoda v Postojini*), ki sta ga sklicala na 15. dan t. m. naša poslanca dr. Valentin Zarnik in dr. Josip Vošnjak, ni moglo biti, ker je isti dan brez prestanda deževalo, da volilni možje iz bližnjih krajev niso mogli priti na shod.

(*O famozni „izjavi“*), s katero je gospod Adolf Obresa hotel rešiti nikdar in nikjer napadano čast svojega svaka visokoblagorodnega gospoda barona Winklerja, ne govorili bi zopet, ko bi vladno trobilo slovensko ne bilo z velikanskim patosom — in seveda ne brez obligatnih psovk na nas pogubljenju posvečene radikalce — urbi et orbi svojih maloštevilnih prisiljenih naročnikov zagnalo haló, da so jo podpisali „najzavednejši in najveljavnejši možje notranjski“. Zato konstatujemo le, da se na njej nahaja mnogo podpisov najtrdovratnejših in najstrastnejših nemčurjev. Da so taki možje uredniku Šukljeju pripravno orodje zoper nas narodnjake, lahko je umeti; da se pa sedaj brati ž njimi celo gospod Obresa, to je — da se ne izrazimo drugače — vsaj nedosledno. — Sicer pa gotovo devet desetih onih, ki so izjavo proti „Slovanu“ podpisali, dotičnega našega članka ni bralo. To nam dokazujejo mnogi preklici, ki smo jih prejeli od takih mož, kateri so se pozneje poučili, zakaj da gré. Zato ponavljamo še jedenkrat, da je ta „izjava“ smešna in če se „Ljubljanski List“ diči ž njo zato, da bi si pridobil zopet nekaj popolnoma že izgubljene popularnosti, podoben je le veli koketi, katera si izginolo lepoto skuša nadomestiti z umetnimi ličili in mazili dvomljive vrednosti.

(*O naših razmerah*) ima goriška „Soča“ od dne 15. t. m. jako znamenit uvoden članek, O novi „kranjski“ stranki in o volitvi na Notranjskem piše, potem ko je povedala, kako in zakaj se je od lanskega cesarjevega potovanja naš položaj izpremenil, tako-le:

Od tistega časa je kranjska vlada vzela v svojo posebno skrb učenje nemškega jezika v ljudskih šolah po Kranjskem in „večerna priloga“ ljubljanskemu uradnemu listu se niti ne zmeni, da bi priduševala kranjske veleposestnike, naj volijo letos dva Slovenca v deželni zbor, ko imajo Nemci na svoj račun že osem poslancev v „lontogu“. Sedanja „spravljiva“ politika mora imeti pa tudi svoje potrjenje od naroda, zato napenja ljubljanska žaba vse sile, da bi izpodrinila dr. Zarnika, ki je bil tako neuljuden, da se ni hotel udati novi politični konstelaciji, temveč je povedal, kjer je smel, jasno in brezozirno svoje prepričanje. Zahteva se od naroda, naj izreče, da ne tirja, da bi se mu prošnje izpolnile, ampak da je zadovoljen, če se mu le obeča, da se izpolnijo, ker sedanji časi boljšega ne dopusté. Kranjski poslanci med tem kimajo in gledajo, katera vreča je bolj polna: vladina ali narodna, t. j. kdo ima več naroda v žaklji „večerna priloga“ ali narodna neomahljivost. Tako so na Kranjskem nemškutarji skoro zginili s pozorišča, a nastopila je nova stranka „zadovoljnih in veselih Kranjcev“.

(*Slovensko gledališče*.) Igra „Cvrček“, ki se je igrala preteklo soboto v deželnem gledališči v praznovanje rojstvenega dne Nj. Veličanstva, predstavljala se je izvrstno in na splošno zadovoljnost občinstva in kritike. K sjajnemu uspehu je največ pripomogla gospica Gustika Nigrinova, ki je v ulogi „Stane“ pokazala svojo veliko izurjenost na odru. Takisto so se odlikovali ostali igralci: g. Kocelj (Bojan), g. Gorazd (Sobin), g. Danilo (Borko), gospica Mat. Nigrinova (Srdana) in gospica Zvonarjeva. — Kakor čujemo iz Belega Grada, je gospica Gustika Nigrinova jako priljubljena pri Srbih. Gotovo so bili njeni uspehi, ki bodo privabili tudi njeno sestro gospico Mat. Nigrinovo v Beli Grad, kjer bode imela nadarjena igralka več prilike, izuriti se v svojem talentu in mi bomo zopet to moč teško pogrešali.

(*Tominsko učiteljsko društvo*.) V tominskem šolskem okraju (na Goriškem) se je osnovalo „Tominsko učiteljsko društvo“ s sedežem v Tominu. Društvena pravila je potrdilo tržaško namestništvo z odlokom od 14. avgusta t. l., št. 11.844. — Prvi občni zbor bode v Kobaridu dne 25. t. m. — Predsednik temu društvu je g. Ivan Krajnik.

(*Prva gorenjska čebelarska razstava*) je bila v Lescah v nedeljo dne 17. t. m. Razstavljeno je bilo mnogo panjev. — Prihodnjo nedeljo, do tega časa bo razstava odprta, pa se bode odkrila spominska plošča na Janševem rojstnem domu.

Iz Istre, dne 5. avgusta. (Izv. dopis.*) „Narodov“ dopisnik iz Pulja je podrezal nekoliko Notranjce glede dr. Zarnikove volitve in dobro je pogodil. Pa ravno tako mislim, da je prav, če na tem mestu izpregovorim besedo o zadevi blagoslovljenja zastave goriškega bralnega in podpornega društva.

Najprvo moram tu očitno omeniti, da nas ni nikakor iznenadila prepoved politične goriške oblasti, bolje rečeno skrajšanje prvotnega programa veselice. — Ko smo brali „Indipendentejev“ članek proti primorskim Slovanom, ki je bil namenjen posebno goriškim Slovincem, članek, kateri bi celo američanska cenzura prepovedala, trdili smo takoj, češ, da bode politična oblast veselico omejila, kajti ako bi ona na to ne mislila, konfiskovala bi list, v katerem je bilo med vrstami brati: iredentovci, pripravite bombe, dinamit in petrolej in uničite te barbarske Slovence. Da rekel sem celo prijatelju svojemu, Bog ve, da li se ni na merodavnem mestu o nas članek v „Indipendenteja“ naročil, da bode vsled učinkov, ki jih bode naredil, mogoče opravičeno veselico zabraniti ter Slovincem sramotno zaušnico prismoliti. Ako se na protestu, spisa-

* Zaradi družega važnega gradiva zakasnjeno.

nem od italijanomanov proti Slovencem, ter proti prvotnemu, po politični oblasti že dovoljenemu programu, po katerem bo se imelo vršiti slovesno blagoslavljenje zastave, celo c. kr. uradniki podpisani, in ako politična oblast na Primorskem dopušča, da se c. kr. uradniki s tako sodrugo bratijo ter jih v njihovih osebnih zadevah zmerom na kvar slovenskih uradnikov podpira, potem pač ni neutemeljena misel, da je c. kr. primorska politična oblast premalo pazila, da bi zabranila neugodne nasledke.

Tedaj nas prepoved ali skrajšanje prvotnega programa omenjene narodne veselice ni nikakor osupnila, pač pa resnica, da niso predložili naši slovenski deželni poslanci v goriškem deželnem zboru do visoke vlade namerjane interpelacije.

Vse izjave dr. Josipa Tonklja so prhle odvetniške fraze, s katerimi bi mož rad nekako osmešil odbor podpornega društva, ali nadejamo se, da se mu ne bo to posrečilo.

Dr. Vitezić, istrskih Slovanov državni poslanec, je bil nenadoma upokojen; dr. Josip Tonkli pa je bil odlikovan. Dr. Vitezić je na Dunaji govoril; dr. Josip Tonkli pa molčal.

Na jedni strani upokojenje, na drugi križ in nekaj tisočakov za tominske ceste, a veliki državnik v Trstu se šopiri in daje na levo in desno klofute nam ubogim potrpežljivim Slovanom.

To je moje in vseh istrskih rodoljubov mnenje —*, (katero ste nam govorili prav iz srca. Opom. uredn.)

Ostali slovanski svet.

(*Petrovaradin.*) [K sliki.] Jako dolgočasna in jednolična je vožnja po Dunavu od Budimpešte navzdol, potemi, ko so potniku izginili izpred oči vabljivi promontorski bregovi z lepo delanimi vinogradi in krasnimi vilami. Nepregledna ravnina se širi ob obeh straneh in le redko-keđaj se v megleni daljavi pokaže kak holmec na desnem bregu mogočne reke.

Tem radostnejše je tedaj potnik iznenadejan, ako po več ur trajajoči vožnji dospe do hrvaškega mesta Vukovarja, katero se v daljavi dobre pol ure razprostira po visokem desnem obrežji dunavskem in ob ustji počasne Vuke. In od tod naprej se mu vrste pred očmi slikoviti krajevni prizori, da ne more od njih obrniti svojega pogleda. V tem, ko je levo obrežje pridržalo prvotni svoj značaj, vzdiguje se namreč desno čedalje višje in višje, dokler se konečno ne prikažejo prvi odrastki krasnega fruškega gorovja, katero se razprostira po celem žitorodnem in vinorodnem Sremu.

Srem se more po vsi pravici imenovati raj Hrvaške; najlepši del njegov pa je brez dvojbe ono z vinogradi čez in čez prepreženo gorovje, ki se v solnčnem svitu tako krasno smeji proti veličastni reki, ki mu izpira podnožje. In kake lepe vasi, trgi in mesta, vrste se tu potniku pred očmi! Opatovne, Šarengrad, Ilok, Neštin, Cerević, Kamenica in mnogo manjših vasi se blišči v znožji Fruške Gore ter koplje v šumečih valovih velike slovanske reke. Povsod je videti snažnost in blagostanje, katero vlada v obče po Sremu.

Najlepši pogled pa je vsekakor na silno, zgodovinsko znamenito trdnjavo Petrov Varadin, ali — po skrajšani obliki — Petrovaradin. Na lepem, naravnost iz Dunava strmo vzdigujočem se holmci, razprostirajo se njegova obširna vojaška poslopja, obkrožena z močnimi pasovi trdnjavskega ozidja, iz katerega skozi dotične odprtine nemo strme v svet žrela bronastih velikanov — topov. Pod trdnjavo je narejen most iz pontonov, ki veže na levem bregu ležeče lepo in marljivo glavno mesto vojvodinskih Srbov, prijazni Novi Sad, s Hrvaško.

Petrov Varadin je bil nekedaj jako važno in znamenito mesto v bojih proti Turkom, katerih je pač mnogo našlo smrt na polji pod njim in v valovih Dunava. Znan pa je tudi v čarokrasnih narodnih pesmih srbskih, katerih najlepša je ona, ki opeva, kako je Kraljevič Marko osvobodil srbske vojvode Miloša od Pocerja, Milana Toplico in Ivana Kosančića, katere je ujel in v Varadinu zapreti dal general Vuča. Tri tisoč in tri sto varjakov je uničil v boji sredi „polja zelenoga“ sam samcati Kraljevič Marko. Pesem poje o načinu Markovega bojevanja:

„Sablja mu je u desnici ruci,
U lijevoj koplje ubojito¹⁾,
U zubima dizgen²⁾ od Šarina.
Koga Marko sabljom udaraše³⁾
Po dvojicu od jednog gradjaše⁴⁾,

¹⁾ bojno kopje, ²⁾ brzda, ³⁾ je udaril, ⁴⁾ je naredil (namreč po dva iz jednega).

Koga Marko kopljem udaraše,
Preko sebe njega preturaše⁵⁾.“

Ujel je na to generala Vučo in njegovega sina Velimirja, katera je potem zamenil za ujete tri pobratime svoje, ki so po glasu pesmi v znamenje zahvale poljubili na Markovem domu v Prilipu

„Svaki Marka u bijelu ruku.“

(† *Dr. Juraj Matija Šporer.*) Devetdesetletni stavec, hrvaški književnik dr. Juraj Matija Šporer, zatislil je za zmerom svoje oči. Pokojnik je praznoval, kakor smo tudi že poročali, dne 24. februarja t. l. svoj devetdesetletni rojstni dan. Matija Šporer se je porodil v Karlovcu l. 1794., kjer je dovršil gimnazijske nauke, potem se pa je odšel na Dunaj učiti zdravništva. Kot zdravnik je deloval v Dalmaciji, na Koroškem in Kranjskem. Ker pa ga je bolezen mučila, moral je zapustiti naše kraje ter se je nastanil v Abaciji pri Reki, kjer je začel resno delovati na književnem polju. Na svetlo je dal: „Propast dubrovačke republike“, „Cara Murata II.“, „Dimitriju“, „Kastriota“ itd. Pred nekoliko leti se je preselil zaradi rodbine na Reko, kjer se je živo zanimal za hrvaške odnose in bil uzoren domoljub.

(*Razstava srbskih domačih ročnih del*) je bila te dni slovesno odprta v Novem Sadu. Razstave so se udeležila razven pojedincev vsa ženska srbska društva. Pri odprtji je bil navzočen vladika Petrović in soproga mestnega župana Radovanovića kot predsednica razstavnega odbora, poleg tega pa mnogo drugega najodličnejšega občinstva iz Novega Sada in ostalih srbskih mest. Šest velikih dvoran v srbski šoli, v katerih je razstavljeno nad 4000 predmetov, napravlja jako ugoden utis. Posebno hvalijo krasno izdelane preproge. — Ogrska vlada je poslala na razstavo strokovnjake, da jo natanko prouče.

(*Čehi v Krakovem.*) Že dolgo časa ni bilo nikakeršne zveze med brati Čehi in Poljaki. Dasi sta si bližnja soseda, vender, žal, ni bilo med njima solidarnosti v politični borbi. Še le v najnovejšem času, to je v naših dnevih, se je zbudil v njih čut bratovstva in uzajemnosti. Ta poteza bratovstva se je lepo širila. Najprej so Čehi in Moravci morali reči Nemcem, da so si pravi bratje, ker so Nemci imeli Moravsko samo za „slovansko“ deželo. A zdaj je vez bratovstva združila še Poljake s Čehi in oba naroda, ki sta zajemala svojo kulturo iz istega studenca, bližata se danes zopet. Tisoč in osem sto Čehov je te dni prišlo v Krakovo, ogledat si grobove poljskih kraljev in zgodovinske znamenitosti tega mesta. A niso prišli gledat samo mesto, ampak da ponové prijateljstvo in bratovstvo s Poljaki, dobro vedoč, da je samo v slovanski solidarnosti moč za bodočnost. Ni nam moči opisati vsega slavnostnega potovanja, naj torej samo omenimo, da so bili potniki v Olomuci krasno sprejeti. Takisto naudušeno so jih pozdravili Poljaki v Krakovem, kjer so Poljakinje Čehi s cveticami obsipale. Jako krasen

⁵⁾ je vrgel (namreč s tako silo, da je čezenj zletel).

je bil uhod v mesto, kjer so tudi starčki z oken pozdravljali goste in kjer je sam župan dr. Weigel pozdravil Čehe. Povsod in o vsaki priliki ni bilo naudušenju ne konca ne kraja; povsod so Poljaki in Čehi poudarjali bratovstvo, ki je med njimi, da je gotovo ta obisk jedna najveličastnejših prikazen, ki jih vidimo pri narodih. Pa tudi važna je ta prikazen za razvijanje političnih razmer v naši državi, ker slovanska uzajemnost prodira v vse stanove ter nam s tem zagotavlja boljšo bodočnost. In od kod ta probujenost? Ne bomo se motili, ako trdimo,

da je ravno češko gledališče v zlati materi Pragi prebudilo oba naroda, kar nam je v dokaz, kakšno kulturno nalogo ima ta narodni zavod in kako jo sjajno izvršuje: to gledališče je napotilo Slovane, da so začeli potovati iz jedne slovanske dežele v drugo, da bi se še tako bolj seznanili in pobratili med seboj. Škoda tedaj, da ni nam bilo mogoče, da bi še letos obiskali Čehe, zato pa upajmo, da bode naše potovanje drugo leto še veličastnejše. Torej Slovani: „Kochajmy sie!“

Razne novice.

(*Ponesrečena severna ekspedicija.*) Že pred tremi leti je krenil Greely na sever, da bi preiskal severne kraje, koliko in kje je tam še zemlje in morja. Ali ta ekspedicija se je letos ponesrečila in samo nekaj mornarjev se je rešilo, kateri nam poročajo o uspehih ekspedicije. Dasi ta poročila niso popolna, vendar so važna za geografijo in fiziko, kakor je tudi važno podjetje Lockwoodovo, kateri je vzel s seboj slavo v grob, da je došel do najvišje severne širine do danes.

Lani nas je ta ekspedicija poučila o deželi, ki je 3° severno in 40° dolžine iztočno od Fort Kongerja, posebno pa nas je seznanila z otokom po imenu Grinnell. Južni kraj tega otoka se imenuje Arturjeva dežela; severni in južni del tega otoka pokriva 50 m debel led, a v sredi je 100 km dolg predel brez ledu. Sam Greely je 1500 m visoko z vrhunca gore Artur gledal ves kraj.

Kakšno lice ima severni pol, o tem vemo do zdaj to. Na severni strani od Grinnella in tudi na severozapadu od Grönlanda ni videti nobene dežele, a več znamenj kaže, da se še proti severoiztoku od Grönlanda razprostira otočji venec v polarno morje. Dalje na sever ni mogel prodreti Lockwood, ker ga je v tem podjetju preprečilo odprto morje, kar je dokaz, da ni tisti del okoli severnega pola pokrit z večnim ledom, kakor se je mislilo do zdaj, ampak je verjetno, da se tu dela led vsako leto. Važno je tudi omeniti, da je do pola težko prodreti zategadelj, ker voda z veliko silo na sever vleče, in bi

tedaj lahko potegnila s seboj ladijo in mornarje, kateri se ne bi potem mogli več vrniti.

Poleg teh uspehov, kateri so povečali naše znanje, omeniti nam je še žalostnih dogodkov, vsled katerih se je ponesrečila ekspedicija. Ko so mornarji na svojem potovanju prišli vse dalje in dalje, zgodilo se je, da niso našli ne rib, ne medvedov za živež; pomoči ni bilo od nikoder, mornarji so umirali zaporedoma, tisti pa, kateri so še ostali živi, jeli so meso svojih umrlih tovarišev. To še sicer ni kanibalstvo, kajti kanibalstvo je to, če se v ta namen ubijajo ljudje. Novine pišejo, da so kosti svojih tovarišev čisto oglodali. Neki mornar, ki je bil v deliriji, in se je bal, da ga ne bi tovariši pojedli, povedal je vse to. Tako so jih 17 pojedli. Naj misli o tem kdo, kakor hoče, vsikakor je to dokaz strašnega stanja, v katerem so bili mornarji.

(*Modistinje za pse.*) V Novem Jorku je odprla neka modistinja salon, kateri obiskujejo najodličnejše dame. V jednom salonu je sukno na razgled damam, katere si ga izbirajo za obleko svojim psom. Ko si je izbrala dama sukno, ide v drugi salon, v katerem se njenemu psu pomeri obleka. Ko je že sukunica izgotovljena, obleče se psu v tretjem salonu, da se vidi, ali se mu prav poda. Ta modistinja daje oglase v novine, razstavlja pasjo obleko za vsako sezono, in kakor se vidi, ima dosti dela in zaslužka.

Politični razgled.

Dne 13. t. m. so volila mesta in obrtna in trgovinska zbornica v deželni zbor koroški. Kakor ni bilo drugače pričakovati, voljenih je bilo vseh 12 liberalcev, ki so zagrizeni sovražniki našemu narodu. — Predvečernjem, dne 19. t. m. pa je bilo voljenih 10 poslancev iz veleposestva. Tudi ti so sami liberalci.

Naši učitelji še niso nikdar na nobenem shodu ali konferenciji pokazali nikakeršnega protiavstrijskega mišljenja in se jim sploh mora dati svedočba lojalnosti in udanosti do presvetlega vladarja mogočne naše države. Svojo nalogo, ucepljati mladini ljubezen in udanost do vladarja, izpolnujejo tudi zvesto v šoli. Vse drugače pa je to pri njihovih nemških tovariših. Kader se ti zbero na kakem shodu, da jih več skupaj sedi, tu ne mine shod brez protiavstrijske demonstracije, tu zaškilijo naši nemški učitelji čez mejo v deželo, kjer živi njih idejal — Bismarck. Tako se je tudi zgodilo na učiteljskem shodu v Tropavi, kjer je zbrano učiteljstvo zasvedočilo, kako je malo lojalno. Učitelji so namreč imeli komers. Ko je že

bilo polnoči, prebral je predsednik, deželni poslanec dr. Horny Schönererjev telegram, v katerem je znani obožavatelj Bismarckov končal z besedami: „Hoch auf Bismarck“ — z nepokvarjenim nemškim pozdravom. Nekaj učiteljev je sicer zapustilo dvorano, ali večina je ostala v njej in zdaj je predsednik pristavil omenjenemu telegramu še te besede: da je Schönerer jeden največjih mož naše dobe in mu je zaklical „Hoch“. Nato so peli učiteji znano pesem: „Wacht am Rhein“, a neki učitelj z Dunaja je delil plavice med navzočne učitelje. Da so se učitelji dobro pripravili za to nelojalno demonstracijo, priča nam to, da je učitelj prinesel plavice v dvorano in da so odlični pedagogi, kakor Dittes, že prej zapustili dvorano, ker so sludili, kaj se še bode godilo. To je tedaj vse-kakor jako razžaljiva demonstracija, za katero nimamo dosti ostrih besed in iz katere vidimo, v kakem duhu odgajajo ti učitelji mladino. Omenjeni dogodek naj bi stresel tiste, katerih se tiče.

„Slovan“ izhaja vsak četrtek popoldne. Cena mu je za celo leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se prodajajo po 10 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvostopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.